

Elck zegg'het voorts

Nieuwpoortse archiefkrant

Verschijnt viermaandelijks - jaargang 5 - nr. 2 - maart 2013

Editoriaal

De stichtingskeure van Nieuwpoort is dit jaar 850 oud en mediëvist Jan Van Acker beklemtoont de originaliteit van het Nieuwpoortse exemplaar. Het heeft niet veel gescheeld of dat beroemde charter was nog zoek geraakt ook!

Auteur R. Dumon heeft ons reeds een halve eeuw in de ban gehouden met de mysterieuze Onie te Nieuwpoort. Met de hulp van dr. R. Degryse kon Jo Ghijs de mist hieromtrent doen opklaren.

Al sinds het jaar 2000 is een rest van de grafzerken uit de O.-L.-Vrouwekerk, die een stoep vormden rond het kerkgebouw, verdwenen. Niettemin zijn wrijfprenten van dit verdwenen patrimonium hier en daar opgespoord door R. Van Belle. Het blijft een sober souvenir uit ons patrimonium.

Onder de redactie van Toon Hillewaere krijgen we een eerste vervolg op het oorlogsdagboek van Roland Osaer.

Ook al weten we nog altijd niet welke menselijke resten er lagen onder het terrein van het voormalige voetbalveld, gingen we bij historici te rade wie er allemaal in aanmerking kwam om vroeger in niet gewijde grond begraven te worden.

Uit de vele transcripties van Honoré Boydens die hij maakte uit ons archief, geven wij een pachtcontract weer van het Sint-Jorishof.

Luc Filliaert was bij de aankondiging van de serie "Parade's End" en hij meldt meteen de herdenking aan van kunstschilder Gustaaf Buffel.

Karel Loppens wordt door Freddy Beun terug onder de aandacht gebracht.

G. Demerre

Geschiedenis

Met fijne handschoenen aan toont stadsarchivaris W. Lelièvre dat beroemde document

OVER DE KEURE VAN NIEUWPOORT

Hoe oud is de keure van Nieuwpoort? Het lijkt een onnozele vraag, want het stuk zegt het zelf: de akte werd door Filips van de Elzas afgeleverd "in het jaar van de Menswording van de Heer 1163". We vieren in 2013 dus het 850-jarig bestaan van Nieuwpoort op basis van die belangrijke stichtingskeure. Of niet?

De datum behoeft misschien wel een kleine kanttekening. In die periode gebruikte de grafelijke kanselarij immers geen Nieuwjaar stijl. Men rekende het jaar van kerstdag tot kerstavond. Een oorkonde die alleen in "1163" gedateerd is, stamt dus eigenlijk uit de periode 25 december 1162-24 december 1163. M.a.w.: een volledige week van wat Filips van de Elzas al "1163" noemde, is volgens onze datering eigenlijk 1162. Of nog m.a.w.: je hebt zowat 2 % kans dat de befaamde keure van Nieuwpoort niet van 1163, maar van 1162 dateert.

Nu, nader bepalen van wanneer de keure exact dateert, zullen we wel nooit kunnen. Op basis van die ruim 98 % kans mag je dus wel in 2013 een en

ander vieren...

Wie die keure verder wil bestuderen, weet trouwens best dat hij zich niet meer mag baseren op de 'oude' uitgaven van o.m. de Brauwere, Beau-court de Noortvelde of Gilliodts-Van Severen. Immers een kwart eeuw geleden al publiceerden Th. de Hemptinne en A. Verhulst i.s.m. L. De Mey, drie historici van de Gentse Universiteit, het eerste deel van hun uitgave van de oorkonden van de graven van Vlaanderen uit de Elzassers-dynastie, Diederik en Filips. Het resultaat is een indrukwekkend, doorwrocht boek, dat ook de standaarduitgave van o.m. de Nieuwpoortse keure bevat. Meteen wordt het mogelijk de keure te vergelijken met andere oorkonden van deze graven. En zo blijkt bij voorbeeld dat heel wat keuren slechts een jaartal als datum hebben en een reeks zelfs helemaal geen datum bevatten, zonder dat dit die oorkonden 'verdacht' maakt - in tegenstelling tot wat wel eens gedacht wordt.

Hun studie biedt ook een overzicht van alle bewaarde en bekende verdwenen kopieën en uitgaven, op zich al interessant om te zien wie waar ooit de tekst van die keure wou bezitten.

En dat is vooreerst de grafelijke dynastie zelf. Die beschikte over kopieën op perkament en in cartularia (oorkondenboeken), en in de archieven van de Rekenkamer is nog een vidimus door de abten van Ten Duinen en Sint-Niklaas Veurne te vinden. Het verwondert niet dat de stad Nieuwpoort zelf een aantal kopieën liet maken: dan had men een reserve voor als de originele keure zou verdwijnen. Ook een telg van het Nieuwpoortse geslacht de Brauwere (in 1765 en 1769) en zijn tijdgenoot Gérard maakten afschriften, en zelfs de leperse stadsarchivaris Lambin in de volgende eeuw.

Overigens is het een geluk dat de originele keure nog bewaard is. Iedereen weet wel dat het Nieuwpoortse stadsarchief het enige is van de drie grote frontsteden uit de Eerste Wereldoorlog dat de oorlogsjaren overleefd heeft. Maar ook eerder al waren er momenten geweest, waarop de keure verdwenen kon zijn. Zo kreeg de stad het in 1383 zwaar te lijden van de Engelse troepen. Zo zal de stadshalle met een groot stuk administratie (zoals het oudste poortersboek) toen verwoest zijn. Maar de keure was gelukkig niet in de havenstad. Na de opstand onder Filips van Artevelde hadden een hele reeks overheden hun privileges moeten inleveren bij de vorst, die van de gelegenheid gebruik wou maken om een aantal voorrechten in te perken. Ook de belangrijke keure berustte toen dus in Rijsel. Wat later keerde ze terug naar Nieuwpoort, die er tot op vandaag nog steeds zorg voor draagt.

Jan Van Acker

ADDENDUM KEURE

Bij de redding van het stadsarchief in 1914 zat ook die keure uit 1163. Dank zij de opmerkelijke Karel Romaan Berquin kennen wij nogal wat details over de omzwervingen van dat beroemde stuk.

Vanuit Sint-Idesbald eiste de Belgische regering in Saint Adresse bij Le Havre de charters samen met de boeken van de burgerlijke stand en de kerkregisters op.

Die keure werd samen met nog andere Nieuwpoortse charters tijdens de oorlog tentoongesteld in Le Petit Palais en kwam dan op 29 oktober 1920, samen met deze stukken in het Rijksarchief te Brugge terecht door toedoen van Eugène d'Huicque, architect en chef de la Mission de Restitution. Het overige archief was al in februari 1920 naar Nieuwpoort gebracht.

In december 1931 informeerde Theophiel Dobbelaere namens het stadsbestuur naar de kostbare charters en speciaal charter nr. 1.

Jos De Smet, rijksarchivaris antwoordde op 19 december dat deze moesten teruggevraagd worden aan de minister van Kunsten en Wetenschappen, maar dat charter nr. 1 daar nooit gedeponereerd was (sic).

Bij M.B. van 7 april 1932 gaf de minister toelating die terug te geven aan het stadsbestuur van Nieuwpoort. Eind april werden ze afgehaald door secretaris Theophiel Dobbelaere.

In 1933 werd dr. L.M. Van Werveke belast met het inventariseren van het stadsarchief en ook hij vond die keure niet terug. Twee jaar later, bij zijn onderzoek te Brugge naar sporen van het Nieuwpoortse verleden, ontdekte hij ze wél in een van de tentoonstellingsvitrines te Brugge ... waar ze dikwijls door Jos De Smet werd getoond aan de bezoekers, zonder te weten dat ze aan de stad Nieuwpoort toebehoorde.

Toen Van Werveke zijn inventaris helemaal had geordend en genummerd per rubriek, kon hij het opgedoken charter nr. 1 slechts tussenvoegen als nummer 399 bis. In die tijd werkte men nog met fiches en was het gebruik van een PC onbekend ...

G. Demerre

ONIE: DE DOOD VAN EEN KWAKKEL

Het jaar 2013 wordt ongetwijfeld een memorabel jaar voor onze stad want het zal dan 850 jaar geleden zijn dat de toenmalige Graaf van Vlaanderen Filips van den Elzas een keure had verleend aan de nederzetting "Sandeshoved". Sindsdien werd deze stad officieel Novus Portus genoemd.

Aanvankelijk werden de namen Isera Portus, Sandeshoved en Novus Portus (Novus oppidum) even courant gebruikt. Hierbij dient er wel aangestipt te worden dat de benaming Sandeshoved voornamelijk gehanteerd werd in kerkelijke documenten terwijl de naam Novus Portus te bespeuren valt in administratieve teksten of oorkonden. Omwille van recent bodemonderzoek beginnen een aantal wetenschappers zelfs te twifelen of Isera Portus wel degelijk een benaming was dat betrekking had op onze stad. Later kreeg de benaming Nieuport de bovenhand maar na WO I werd er beslist om de naam Nieuwpoort als enige officiële benaming van onze stad te houden. De Hollanders hadden dat in hun documenten reeds veel vroeger gedaan, zelfs in de 18de eeuw. Zodoende is het de bedoeling om dit jaar geregeld enkele merkwaardige gebeurtenissen of stadslegenden door te lichten en voor een breed publiek kenbaar te maken. Vanuit de officiële hoek is er tot nu toe enkel het idee ontsproten om een top 10 van de populairste Nieuwpoortenaren doorheen de geschiedenis samen te stellen naar analogie met de top 100 van de populairste Belgen ooit wat enkele jaren geleden werd opgemaakt. Het dunkt me dat onze stad wel degelijk iets beter verdient...

Het rijke verleden van onze stad is enorm goed gedocumenteerd, zeker in vergelijking met de andere steden en gemeenten in Vlaanderen. Hiervoor ons eeuwige dank aan Theofiel Dobelaere, stadssecretaris van Nieuwpoort ten tijde van WO I, die met enkele kompanen het archief van onze stad naar een veilige plaats heeft overgebracht zodat het vrijwaard werd van gelijk welke vorm van vernieling dan ook. Sindsdien zijn er enkele heel interessante studies gemaakt over het verleden van onze stad. Niettegenstaande deze lovenswaardige initiatieven, blijven er nog enkele hardnekkige verzinsels bestaan die nog populair blijken te zijn ook. Het boek 'De geschiedenis van Nieuwpoort' van René DUMON, zeker wat betreft de oudste geschiedenis van onze stad, staat er bol van. Dit werk wordt vandaag door veel mensen aangezien als een geschiedkundige bijbel aangaande de lokale geschiedenis. Zo bestaat er ondermeer een website www.westhoek.net waarop vele van deze kwakkels zijn verzameld. Mon Biebuyck, de webmaster van dienst, pretendeert zelfs dat zijn site de echte en onweerlegbare geschiedenis van Nieuwpoort weergeeft... om misstijl van te worden!

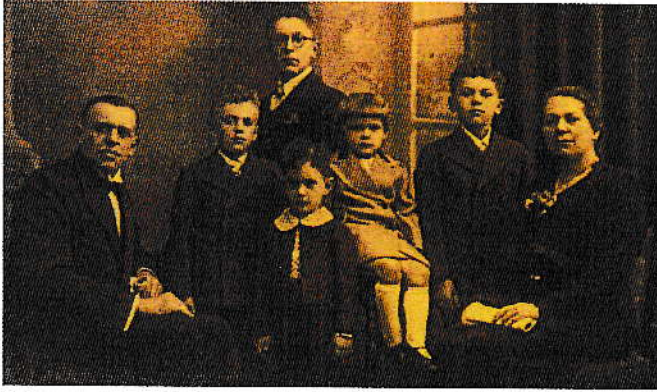
Zoals de titel reeds laat vermoeden, is het o.a. onze bedoeling om dergelijke "kwakkels" aangaande onze lokale geschiedenis uit de wereld te helpen. Het gebeurt meer dan zelden dat iemand,

die weet dat ik een historicus ben, mij aanklampt om te vragen hoe dat het nu zit met die Onie. Welnu, er zijn mensen die kost wat kost beweren dat onze rivier de IJzer, waar die nu nog ten noorden en noordoosten van Nieuwpoort loopt, oorspronkelijk de ONIE werd genoemd. In de eerste plaats is René DUMON hiervoor verantwoordelijk want hij heeft die kwakkel zelf in het leven geroepen. In de academische wereld is R. DUMON vooral gekend omwille van zijn zeer gebrekkige kennis van etymologie in het algemeen, iets wat hem als fantasierijk man zwaar parten heeft gespeeld. Voor zijn "onietheorie" baseerde hij zich op slechts 1 (!) archiefdocument uit 1314 (Boec van den hofstedenlande van der Nieuwpoort, ARA Brussel) waarin de naam onielootland 3 maal wordt vermeld. Aangezien de lokale bevolking de naam van onze stad uitspreekt als "Nieuwpoort", concludeerde hij dat de oorspronkelijke naam van onze stad Oniepoort moet geweest zijn en dat de beginletter "O" gaandeweg zou zijn weggelaten geworden. Heel die theorie komt helaas genoeg tragikomisch en meelijwekkend over want het is gebaseerd op een...leesfout! In het desbetreffende document sprak men niet van onielootland maar van ONJELOOTLAND d.w.z. land dat nog niet verloot werd! Het was toen blijkbaar de gewoonte dat "vrije" stukken grond verloot konden worden onder verschillende kandidaat eigenaars/gebruikers. Daarom wordt die term 3 maal vermeld in het document. Indien deze term echt zou verwijzen naar een specifieke plaatsnaam, zoals een dorp of een bepaalde wijk, hoeft dit toch NIET tot treurens toe herhaald te worden in een dergelijk document...

Daarenboven kon R. DUMON, omwille van één of andere onbekende reden, niet begrijpen dat het woord "nieuw" op verschillende manieren kan uitgesproken worden. Nochtans wordt bijvoorbeeld Nieuwkapelle uitgesproken als "Niekkapelle". Het beste argument om die kwakkel omtrent de Onie volledig te ontcrachten komt van onze Nederlandse zustergemeente Nieuwpoort a/d Lek. In een oorkonde stammende uit de 13de eeuw werd de naam van deze gemeente gespeld als...NY-POORT.

Zodoende zou ik de mensen die oprecht geïnteresseerd zijn in de ontstaansgeschiedenis van onze stad aanraden om 'De vroegste geschiedenis van Nieuwpoort' van wijlen dr. hist. Roger Degryse (1913-2006) te lezen. Dit boek werd uitgegeven met grote steun en toeverlaat van ons stadsbestuur en kan geraadpleegd worden in onze Stadsbibliotheek.

Dagboek

UIT HET DAGBOEK VAN ROLAND OSAER (2)

Afscheid van Nieuwpoort

Met ons elven (vader, moeder, "Metje" zo noemden we grootmoeder aan moeders kant, en de acht kinderen), twee kinderwagens en een poussette, de bakfiets en de twee fietsen, sloten wij ons aan bij een stoet van vluchtelingen die langs de Koninklijke Baan in de richting van de Franse grens stapten. Wij wilden die eerste dag Adinkerke bereiken, waar we zouden overnachten bij onze grootouders aan vaders kant. We sliepen die nacht "paillasse par terre", zoals we dat thuis noemden, d. w. z. met meerdere dicht naast elkaar, op matrassen of kussens, die op de vloer bijeen lagen.

Niet ver van de grens kwamen we 's anderendaags uit op de gewone weg. Een lange sliert auto's, vrachtwagens, paardengespannen en handkarren trachtten zich een weg te banen door de stroom voetgangers, van wie vele kinderwagens of fietsen voortduwden. Laat in de namiddag bereikten we Bray-Dunes en beslisten we daar te blijven voor de nacht. Aan het einde van de straat stond er een hotel. Hoewel het niet bewoond leek, ging moeder toch maar aanbellen, maar er werd niet opengedaan. Toch jammer vond ze, al die lege bedden, terwijl de vluchtelingen in de open lucht op de grond moesten slapen. Moeder ging de burgemeester van Bray-Dunes bij de zaak betrekken en hij gaf opdracht om het hotel open te stellen voor de vluchtelingen. In minder dan geen tijd waren alle kamers ingenomen. Die morgen van de 20ste mei stapten we richting Duinkerke. De zon scheen alweer volop en, zoals de vorige dagen, hoorden we boven ons het gejang van de mitrailleursalvo's van vliegtuigen die hoog aan de blauwe hemel jacht maakten op elkaar. Soms verdween er wel één ach-

ter de horizon, een zwarte rookpluim achterlatend. Tegen de middag kwamen we in Duinkerke aan. In een café bestelden we drank en lieten we ons het brood en het beleg smaken, die we onderweg hadden gekocht. Toen we het café verlieten stelde ik echter vast dat mijn fiets gestolen was. Eenmaal in Loon - Plage, keken we uit naar een onderkomen voor de nacht. We werden goed onthaald op een grote hoeve die werd uitgebaat door een oudere man en zijn twee zusters, alle drie ongehuwd. We kregen zoiets als matrassenvertrekken die we zelf in de schuur mochten gaan vullen met kaf, waarop we ons te slapen konden leggen.

's Anderendaags wasten we ons aan de pomp bij de drinkbak voor het vee, op het plein voor de hoeve. De zon was toch alweer van de partij. In de grote woonkamer kregen we het ontbijt. Bij het afscheid wilde het landbouwersgezin geen geld aanvaarden voor de verleende gastvrijheid. Op aandringen van onze ouders, kozen ze dan iets uit de koopwaar, die we uit onze winkel hadden meegebracht. En weer ging onze tocht verder. We waren al aan onze vierde dag toe. Eigenlijk vond ik de nieuwe wereld waarin we waren terechtgekomen, wel avontuurlijk en boeiend. Iedere dag bracht andere belevenissen mee. Echte vluchtelingenellende hadden we weliswaar nog niet meegemaakt. Vader en moeder zorgden goed voor ons, zelfs snoep ontbrak er niet onderweg. Dat belette niet dat we soms vermoeid waren of pijn ondervonden en de tanden op elkaar moesten zetten. Zelfs grootmoeder die er 68 was, en onze enige zus Marie-Thérèse, amper 6, stapten kranig mee. In Gravelines zouden we middagpauze houden. Naarmate we die stad binnentrokken, nam de vluchtelingendruk toe. Aan de bakkerijen vormden zich lange rijen. Op het grote plein in het centrum zaten de cafés stampvol. In de namiddag stapten we op de weg Gravelines-Calais door de gemeente Oye-Plage. Daar vernamen we dat, een eindje van de straat weg, een vakantiekolonie als opvang voor vluchtelingen was opengesteld. Die gelegenheid lieten onze ouders niet voorbijgaan.

Er was mogelijkheid om koffie te bereiden, melk te warmen, eieren te koken enz.... Ook wc's en wasgelegenheid waren voorhanden zodat we over meer comfort beschikten dan de vorige dagen. Onze ouders beslisten het wat rustiger aan te doen de eerstvolgende dagen en in de kolonie de verdere gebeurtenissen af te wachten. Zowat een kilometer voorbij de kolonie lag een grote hoeve te midden van de velden. Ik vergezelde moeder toen ze er eieren en melk ging kopen. De boerin was een goedhartige vrouw, groot van gestalte,

met mooie trekken in haar getaand gezicht. Ze luisterde met veel sympathie naar het verhaal van moeder over haar gezin, onze vlucht en ons verblijf in de naburige kolonie. Toen moeder de boerin liet opmerken dat ze dertien eieren had ontvangen, hoewel ze er maar een dozijn had besteld en betaald, kreeg ze als verklaring dat het daar gebruikelijk was dat je één ei meer kreeg om zeker met een dozijn gehele thuis te komen. Met een "au revoir" gingen we uiteen. In welke dramatische omstandigheden zou het weerzie nog diezelfde week plaats hebben.

(wordt vervolgd)

red. T. Hillewaere

Patrimonium

VERDWENEN PATRIMONIUM

Grafschriften en memorieplaten in de
O.-L.-Vrouwekerk te Nieuwpoort

Oud gebruik.

Bij de Romeinen was het verboden om mensen binnen de stadsmuren te begraven. Met de verspreiding van het christendom, was er behoefte om de gelovige gemeente een 'stichtend' voorbeeld te geven door binnen het kerkgebouw ofwel een graf van een heilige, een geestelijke, een stichter te hebben.

Bij ontstentenis daarvan is het gebruik van de relikwieën ontstaan en daaruit volgden de pelgrimages, met dito 'inkomsten'.

Ook Frankische vorsten werden wel eens in een kerkgebouw begraven.

Eind 8e eeuw kwam er vanwege de bisschop van Orléans Theodulfus een verbod, om nog mensen te begraven in een kerkgebouw. Er werd verwezen naar het oud gebruik bij de Romeinen.

Er waren wel uitzonderingen bedacht.

Zo'n voorschrift was reeds uitgevaardigd op het 2e concilie van Braga in 653.

Bij de capitularia van Karel de Grote in 813 werd óók zo'n verbod uitgevaardigd, met een uitzondering voor kerkelijke hoogwaardigheidsbekleders.

Op het concilie van Tribus (bij Rome) in 895 kwam men tot de overweging, dat ook leken in een kerkgebouw konden begraven worden.

In 1140 tijdens het concilie van Mainz schreef men in het 52ste canon van het Decretum Gratiani :

"Nullus mortuus infra ecclesiam sepellantur nisi episcopi, aut abbates, aut digni presbiteri, vel fideles laici ..." nl. Geen enkele dode mag in de kerk begraven worden, tenzij bisschoppen, abten, waardige priesters of gelovige leken ...

In de discussie stelde Joannes Teutonicus [Jan de Duitser ?] : "Dat geldt dus voor elke gelovige binnen de kerkgemeenschap"

Kortom, er ontstond een relatieve vrijheid, met dien verstande dat er per bisdom speciale regels werden opgelegd.

In Ieper bijvoorbeeld vigeerden in de 15de eeuw de tarieven van 240 s tot 120 s voor een graf in de kerk. Op het kerkhof schommelde dat tussen 10 en 20 s.

Een s staat voor schelle of 1/20 van een pond.

Algemeen verbod.

In Schotland was het vanaf 1566 verboden doden in een kerk te begraven. In Oostenrijk bleek dat vanaf 1715. In Frankrijk was dat in voege op de meeste plaatsen in 1775.

Er was al een verbod in 1765 in sommige bisdommen opgelegd tot er een *Déclaration royale* van 10 maart 1776 door Louis XVI werd geformuleerd.

Terloops opgemerkt : er was reeds een *arrêt du parlement* van 12 maart 1763 "*le mouvement de rejet des morts aux limites de l'espace sacré*".

Het decreet van 26 juni 1784 van Jozef II breidde het Oostenrijkse verbod uit tot de Zuidelijke Nederlanden. Voor onze gewesten wordt altijd verwezen naar die datum.

In 1790 bleek het voor de revolutionairen in Frankrijk nog eens nodig op het verbod te wijzen, wat dus betekende dat de regel niet zo strak werd toegepast.

In Noord-Nederland was een verbod ingevoerd in Scheveningen door dominee Ab Perrenot. In Arnhem kwam zo'n maatregel in 1783.

In navolging van Frankrijk was in Noord-Nederland de zgn. Bataafse republiek gesticht en op 31 januari 1795 (1e jaar van de Bataafse republiek) werd

daar een Plakkaat gepubliceerd met een verbod voor begravingen in een kerkgebouw.

Met de Napoleontische wetgeving kwam uiteindelijk voor alle 'bezette' delen van Europa het verbod van 23 Prairial XII of 12 juni 1804. Er werd een uitzondering gemaakt voor de "*clergé et les fondateurs des hôpitaux*".

Grafstenen in Nieuwpoort.

Zowel C. Denorme (1936), toen leraar in het Sint-Bernarduscollege als K.R. Berquin (1961) stichter hoofdman van de heemkring Bachten de Kupe hebben uitvoerig aandacht besteed aan de vele grafschriften van de Onze Lieve Vrouwekerk te Nieuwpoort.

In het archief ligt onder nr. 12 een register dat opgemaakt is door Joseph Frans Rouzée. Hij was schepen geweest maar ook *Regierder van de Disch en gemeenen armen van Nieuwport en hoofdman van de Rhetoricagilde*.

Dat handschrift bevat de opschriften van 380 grafen en memorieteksten waarvan de jongste uit 1803. Daar zijn later nog zes teksten toegevoegd.

Achteraan staan de teksten van zerken uit twee kloosterkerken van Nieuwpoort. In 1778 is de kerk van de Recolletten afgebroken waarbij 9 zerken naar de hoofdkerk zijn overgebracht. In 1797 is dat ook gebeurd met de kerk van de Karmelieten (8 zerken).

K.R. Berquin vond nog minstens een tiental zerken, waarvan de tekst niet voorkomt in het register van Rouzée en ook niet in de publicatie van R. de Beaucourt de Noortvelde (1905).

Deze laatste publicatie is de meest toegankelijke in *Nieuport Documents Historiques tome II*, Oostende, 1904.

De auteur vermeldt in de inleiding op zijn *Epitaphier de la ville de Nieuport*, dat hij zich heeft gebaseerd op documenten die Emile Meyne [1854-1928] hem heeft toevertrouwd. Hij heeft 384 teksten, keurig genummerd ... maar tweemaal nr. 382! Er zijn ook twee versies voor nr. 100.

Het grootste deel van het stadsarchief van Nieuwpoort berust in Brugge, maar toch is er nog een handgeschreven register in Nieuwpoort dat conservator W. Lelièvre ons liet inkijken. De jongste tekst dateert uit 1895, wat ons doet vermoeden dat er een samenvatting is gemaakt van alle teksten.

K.R. Berquin had al opgemerkt dat de nummering van het register van Rouzée en dat van de *Epitaphier* niet altijd klopten. Uit steekproeven bleek dat de *Epitaphier* eigenlijk gesteund is op het later geschreven register, wat ten dele verklaart waarom er zoveel slordigheden zitten in de transcriptie.

Eenzijds hebben we een handschrift dat gekopieerd is van een ouder handschrift, anderzijds moeten we rekening houden met de druktechniek uit die tijd (1904) waarbij alles manueel letter per letter moest worden geschikt en misschien is er sprake van nalatigheid bij de correctie van de drukproeven

...

Verdwenen patrimonium.

Er zijn minstens twee momenten geweest dat een deel van de zerk- en memoriestenen uitgebroken werden en gedeeltelijk een andere plaats kregen, vooraleer een complete ravage van de Eerste Wereldoorlog alles heeft vernietigd!

In 1836 is de vierde beuk aan de zuidkant afgebroken en een deel van de memoriestenen zijn toen als een plint tegen de nieuwe zuidelijke muur geplaatst. Er werd toen ook beschreven dat er aan de westkant van het kerkgebouw vele zerken omgekeerd een soort voorveld vormden! Er waren zelfs zerken als stoep gebruikt bij huizen op het marktplein.

Uit 1865 hebben we een getuigenis van een bezorgde kunsthistoricus die wat bitter noteert:

"Il y a trentaine d'années on a supprimé la quatrième nef de l'église de Nieuport ... (vert.) waarin zich een hoeveelheid grafstenen bevonden, die men buiten gesmeten heeft. Een dertigtal heeft men opgezet als een soort plint tegen de buitenmuur. Onlangs heeft men de bevloering van de kerk ook uitgebroken, want zo werd gezegd, ze was in een dergelijke staat dat men de nek zou breken bij een processie in de kerk. De pastoor heeft, omdat hij geen antwoord kreeg op zijn vraag om subsidie, het initiatief genomen, zonder toestemming te vragen, enlevez tout cela, want het werk werd toch door zichzelf betaald.

Toch heeft het kerkbestuur en de pastoor stenen teruggeplaatst, toen men suggereerde dat zij zich blootstelden aan een proces. Er blijven nog 370 onbeschadigde, waarbij een 150 zeer belangrijk zijn. Er is zelfs een bij van een Boheemse priester uit de 16de eeuw en een tegel met een inscriptie van een

ridder uit 1374. Overigens zijn er vele uit de 15de en 16de eeuw. De pastoor toonde met enige fierheid de nieuwe vloer, die inderdaad kon wedijveren met die uit een estaminet uit de buurt.” [H. Schuermans 1865]

Van alle zerken bevindt zich nu nog slechts één enkel origineel in de kerk, namelijk van Domingo Ximenes, Spaans gouverneur van Nieuwpoort, overleden in 1629. En zelfs dat zerk werd in de oorlog naar De Panne overgebracht en bij de kapel van het hospitaal L'Océan geplaatst. Nadien werd die steen naar Veurne overgebracht en in 1925 in de noorderkruisbeuk van onze kerk geplaatst. Een plaat ernaast van de familie Coppieters is al voor de tweede keer gekopieerd, want tijdens de brand in 1940 was die ook nog stuk gegaan!

Uit het puin van de kerk heeft men bij de wederopbouw (vanaf 1922) toch nog een tiental zerkstenen langs de zuidelijke muur vlak gelegd, waarvan moet toegegeven worden dat een groot deel van de inscripties afgesleten waren. Hoewel: in 1951-52 heeft H. Edleston, baron van Montalbo, uit Gainford wrijfprenen laten maken.

De zorgzame K.R. Berquin kreeg er foto's van voor het museum. Overigens zitten in het patrimonium van onze stad nog enkele spaarzame stukken uit het funerair erfgoed, dank zij de ijver van de conservators.

In 1951 werden in de Valkestraat, bij de vm. werkhuisen Brusselle, twee funeraire dalstenen opgegraven uit 1400! Op één ervan kan men lezen : **hier licht claies van den dyke fs claus die staerf int jaer m cccc**

In 1998 zijn de zerkstenen uit de kerkomgeving weggebracht ... en sindsdien zoek. De hele omgeving werd in 2000 afgewerkt en opgeleverd zoals die er nu uitziet.

Laatste sporen?

In een recente publicatie: "Vlakke grafmonumenten en memorietaferelelen met persoonsafbeeldingen in West-Vlaanderen, Brugge, 2006" heeft R. Van Belle onze aandacht gevestigd op de laatste sporen van enkele zoekgeraakte platen.

Zijn onderzoek heeft zich uitsluitend toegespitst op persoonsafbeeldingen. Van de 15 voorbeelden uit Nieuwpoort zijn er van drie een paar resten in ons patrimonium.

Een grafietafdruk is via het Gruuthusemuseum in het Victoria- en Albertmuseum beland. Er waren ook nog koperfragmenten van inlegwerk die via een kunsthandel aan het Koninklijk Museum voor Kunst en Geschiedenis te Brussel zijn verkocht in 1958.

Een ander fragment is door een Engels soldaat, die het als vuurscherm had gebruikt, via E. Yates van

de Ecclesiological Society in 1927 overhandigd aan baron E. van Zuylen van Nyevelt. Die zou het aan de pastoor te Nieuwpoort hebben gegeven in 1928. De Commissie voor Monumenten en Landschappen had aangedrongen om dat in de kerk te plaatsen.

Een afbeelding van een koperen plaat van Matheus de Codt (+1478) en Marie Ghijs (+1506) is vele keren gepubliceerd en werd in 2003 nieuw nageemaakt en opgehangen op haar originele plaats in de kerk.

Nog een ander stuk is in het bezit van de familie de Kerkhove de Denterghem, waarvan een wrijfprenen ook te zien is in het Victoria- en Albertmuseum sinds 1966.

Minstens drie wrijfprenen zijn in het bezit gekomen van de Society of Antiquaries te Londen, door de bemiddeling van baron Edleston.

Ere-kanunnik Charles Carton (1802-1863) had al aandacht geschonken aan Nieuwpoortse grafplaten. James Weale (1832-1917) heeft in 1860 gewerkt aan een inventaris. C.J.M. Van Caloen schreef in 1871 een artikel *Nieuport, Eglise Notre-Dame* en H. Rousseau gaf in 1912 een boekje uit over de *Frottis de tombes plates*. In 1914 liet Marcel de Kerchove de Denterghem nog een vloerzerk van zijn vermeende familie opstellen tegen een binnenmuur ...

Referenties : S. Bossuyt 2000; A. Ronan 2008; N. Frochot 1804; R. de Beaucourt de Noortvelde 1905 ; K.R. Berquin 1961; R. Van Belle 2006.

G. Demerre

Archeologie

GRAVEN IN NIET GEWIJDE GROND

Vóór de aanvang van de werkzaamheden op het voormalige voetbalplein te Nieuwpoort was de aannemer genoodzaakt een archeologische ploeg

aan te stellen om aan prospectie te doen. In augustus 2011 werden een 19-tal skeletten aangetroffen en men schatte dat het wellicht over een 50-tal had kunnen gaan op het aangesneden terrein.

De archeologen hebben een voorlopig besluit opgesteld en vroegen zich af of de archiefdienst van de stad meer duiding zou kunnen aanbrengen.

Bij de skeletten waren enkele kinderen jonger dan 12, de meerderheid waren mannen, een paar vrouwen. Er zijn geen opvallende sporen van geweld vastgesteld of manifeste ziekten. De oriëntering van de skeletten was niet zoals men dat vroeger op een 'gewijde' begraafplaats kon verwachten: west-oost en hoofd naar het westen ...

De vraag was : over welke skeletten zou het d aar kunnen gaan?

Stadsarchivaris W. Lelièvre en J. Ghijs hebben een poging gedaan om enkele historische aanwijzingen te vinden.

Het betreffende perceel lag buiten de stadsmuur en omwalling, oostelijk van het bastion van de Duinkerke- of Zuidpoort.

J.B. Rybens beschreef als getuige in zijn kroniek, hoe het kerkhof rond de kerk vanaf 1806 niet meer gebruikt werd en hoe de graven rond de voormalige kloosters in de stad voordien werden overgebracht.

Van deze laatste waren er wellicht minstens vijf, als men R. Degryse (1994) en R. Dumon (1989) erop naleest.

Jo Ghijs trachtte uit een paar brieven af te leiden of dat perceel als begraafplaats was omschreven. Molenaar Charles Seys stelde een brief op in 1766 waaruit bleek dat de grond eigendom was van het Armenbestuur van Nieuwpoort en dat de inwoners er van oudsher mest verzamelden.

Uit een andere brief van 1775 stelde raadspensionaris François L. de Brauwere vast dat de grond eigendom van de kerk van Nieuwpoort was met de herberg "Ark van No " naast die van molenaar Seys en dat die grond al in 1569 van het Armenbestuur was. Het terrein van 2 gemete 282 roeden werd als "Vyckeveldt" aangeduid en was dan gehuurd door Guille Geepaert.

Walter Lelièvre vroeg zich af of het noodgraven konden zijn geweest van kort na het rampzalig beleg door de Franse generaal Vandamme in 1794, en de standrechtelijke represailles op de Franse emigranten.

J.B. Rybens was inderdaad getuige, hoe enkele tientallen lijken in de buurt van de haven moesten

blijven liggen. Na herhaaldelijk aandringen mochten die dan uiteindelijk begraven worden. Misschien ergens als noodmaatregel ...

Welke stoffelijke overschotten werden tot heel recent niet in gewijde grond begraven?

Sinds de tijd dat het 'wijden' van grafplaatsen door de kerkelijke vertegenwoordigers in gebruik was, werd er een vuistregel gehanteerd: wie niet gedoopt was geweest of in manifeste zonde leefde kreeg g een kerkelijke begrafenis en kwam dus niet op een 'gewijde' kerkhof of begraafplaats terecht.

Honoré Boydens stelde dikwijls vast in ons archief hoe aangespoelde lijken meteen in de duinen dicht bij de vindplaats werden begraven. Wellicht ging men er vanuit dat men niet kon zeker weten of die christelijk gedoopt waren.

We kunnen ook zeker zijn dat bij een grote hoeveelheid lijken een soort massagraf zal aangelegd zijn. Voor Nieuwpoort spreekt wellicht tot de verbeelding: de slag van 2 juli 1600 waar ongetwijfeld vele honderden (?) lijken in de duinen zullen gedumpt zijn geweest. Er is het overgeleverde verhaal van grote hoeveelheid beenderen in de voorste duinen van Lombardsijde !

De Rooms-katholieke kerk heeft tot recent geworsteld met de consequenties van een theologisch dilemma: welke zielen maken kans om in het paradijs binnen te mogen? Met de voortschrijdende ontkerstening van de laatste (halve) eeuw was het voor een alsmaar groter worden deel van de bevolking geen probleem meer. Maar zelfs binnen de kerk was er toch behoefte om wat soepelheid te hanteren. Hoewel ...

In 1917 stond in de kerkelijke canon 1239 dat ongedoopte kinderen niet in gewijde grond mochten begraven worden! Er was een uitzondering voorzien: catechumenen (bekeerlingen) die zonder hun schuld ongedoopt waren gestorven. Zelfs kinderen van katholieke ouders, die dood geboren waren konden niet rekenen op een gewijde graf.

Echter hadden pientere theologen iets bedacht als 'doopsels van begeerte' en 'doopsels van bloed'. In 1983 heeft de administratie van het Vaticaan onder paus Johannes Paulus II dat strenge canon laten schrappen. Dus zo'n kinderen kunnen w el meteen in het paradijs. Een commissie onder paus Benedictus XVI heeft dat toch nog eens bevestigd in 2007!

Een hele schare overledenen was ook al sinds de middeleeuwen uitgesloten van kerkelijke begrafenis:

ketters, veroordeelden, overspeligen, homoseksuelen, zelfmoordenaars en vrijmetselaars. Betreffende deze laatsten was daar een pauselijke encycliek uit 1738 die dat scherp stelde. Maar in 1884 werd dat door de paus nog maar eens bevestigd omdat in sommige landen vrijmetselaars geen antigodsdienstige connotatie hadden zoals in andere Europese landen.

Tot op onze dagen hebben sommige bisschoppen behoefte om aan die indrukwekkende lijst nog mensen toe te voegen, mocht hun familie vragen om die overledenen met de gebruikelijke liturgie te begraven.

In 1918 schreven de Nederlandse katholieke bisschoppen dat socialisten geen gewijd graf verdienden. In een brief van 1934 voegden diezelfde bisschoppen daar nog de fascistenaars aan toe.

In 1936 stelden ze dat een lid van de N.S.B. [Nationaal Socialistische Bond in Nederland] best ook niet een gewijd graf kreeg.

Sinds de 19e eeuw verzochten overtuigde anti-klerikale liberalen in ons land om niet meer in gewijde grond begraven te worden. En dat gold ook al vlug voor communisten in de 20e eeuw bijna overal ter wereld.

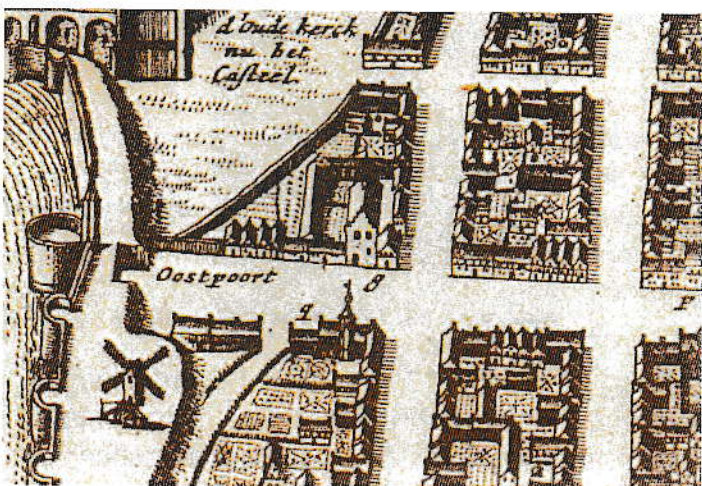
In 2001 schreef bisschop Hurkmans van Nederland dat iemand die euthanasie had laten toepassen, niet in gewijde grond mocht begraven worden. Laatst liet de aartsbisschop van Napels in 2011 horen dat een manifeste maffioso niet moest rekenen op een gewijd graf.

Tenzij die nog net voor zijn dood, enorm veel berouw toonde ...(?)

Referenties: P. Moreaux 2004; A. Ronan 2008; A. De Cuyper 1953; W. van der Putten 2010.

G. Demerre

Letterlijk

SINT-JORISHOF TE NIEUWPOORT

De kruisbooggilde Sint-Joris kreeg haar privilege in 1423. Dat was de tijd van Filips de Goede, hertog van Bourgondië. Dat charter zit nu nog in het stadsarchief onder nr. 66.

Het gilde hof Sint-Joris stond reeds manifest met een spitse toren [q] op het stadspanorama dat verschenen is bij Sanderus (1640). Het stond op de zuidwest hoek van de huizenblok Noordstraete-Groote Cruysstraete, nu leperstraat-Langestraat. Op de plattegrond van Deventer (1570) kan men zelfs op die plaats ook een opvallend gebouw ontwaren.

Pachtcontract.

Op heden 31 jan 1758 bekennen de onderschreven Coninck, Guidon, Deken, Sorgers & andere guldebroeders van de gulde vanden Edelen Ridder St Joris binnen dese stadt Nieuport, hiertoe expresselick vergadert synde, naer convocatie vande geheele gulde, in pachte gegeven te hebben aen Cornelis Van Achte, die alhier onderschreven mits desen insgelyckx bekent gepachte te hebben het guldehof deser gulde, voor eenen termyn van drye naeréén volghende jaeren, in te gaen prima maj 1758, ende dies volgentlick 't eerste jaer van betaelinghe vallen & verschynen sal ult april 1759 & alsoo voorts van jaere te jaere tot het expireeren van de gheseynde dryejaerigen termin, om 7 stuyvers ter gode, 8 stoopen wyn eens ter taefel ter dispositie van dheeren verpachters & van pachtprys principael voor & mits eene somme van 31 guldens vls, moderne cours 's jaers; synde sonder vergeldt 's pachters laste 't onderhoudt vande glaesevensters, het vaegen vande schauwen & 't ruymen van het vertreck ofte privaet, ghelyck de pachter daerenboven oock verobligeert is van sikh 't elcken sondagh oft andere daegen dat er ordinairelick geschoten sal worden, te laeten vinden in de doelen ten twee uren naer middagh met een behoorlick windaes om de bogen vande guldebroeders te spannen, synde de coorden tot tselve windaes noodigh tsynen laste soo wel als het voordor onderhoudt van diere; hy sal oock gehouden wesen op alle andere 'tsy werck- ofte heylige daegen hierboven niet gementionneert, t'elcken door eenige guldebroeders die souden willen schieten, ghe-naemt synde, schuldigh wesen promptelick sonder teghensegh, sikh weerdigh te maecken om de boogen te spannen; item de haeghen, boomen & voor dese plantagien van het guldehof, wel & behoorlick te onderhouden ten contentemente van de gulde, de haeghen vlechten & opbinden ofte

doen doen t'synen coste, behoudens dat alleene-lick de nodighe wissen & bandtroen door de gulde becostight sullen worden, hy sal tsynen coste oock moeten vervullen de ydele plaetsen in d'haeghen t'elcken alwaer eenighe struycken sullen commen te verdroghen oft andersints te verghaen & aldaer jonghe doorne struyckxkens in de plaetse planten, alsmede oock aerden trille struckxkens in d'haeghe van aerden trilhout ten voorleden jaere geplant sal hebben vervolt tot dat die volcommentlick in het groeyen is, voorts sal hy, pachter, de bollebaene weghels, alleen & voordere plaetsen, net & precis moeten houden, alsmede de haeghen wel kuyschen, dat er op een voet naerby van d'eene soos wel als van d'andere syde, geen gars, wiedt ofte ander cruydt en staet, item moet hy de doelhuy-sen schoone houden, soo wel als de doelen & die wekelickx met water besproeyen, t'elcken naer dat er gheschoten is, de pylgaeten stoppen & daerop ontrent paesschen gasons legghen, voorts js hy geobligeert de gulde te daghvaerden soo dickwel als hem sulckx belast wort, & jn alle occasien de guldenbroeders behoorlick respect te draeghen & op het guldehof te dienensonder den minstens teghensegh nemaer met alle vlytigheyt; submitte-rende den pachter hem te voorderen in cas van observantie van alle de voorschreven punten & elck jn 't besonder, ter correctie vande gulde, & dies onghemindert sal hy t'elcker contraventie van jder point eo ipso incurreren de pene van pacht-braecke indien het dheeren verpachters belieft, & dat sy ter vergaedinghe vande gulde danof by resolutie hemlieden wille quaemen te declareeren, sonder voorder ofte ander formaliteyt te moeten observeeren, aen al welcke den pachter sigh mits desen submitteert.

Actum date ut supra, toirc.

get. Cornelius Van Achte, F.L. De Brauwere (Guidon), Louis Stellaman, Louis Vandewalle, J.F. Gommers, J.B. Rybens, C.L. Verveere, P. de Cheren, etc.

Transcriptie H. Boydens, S.A.N. nr. 3391

Guidon = hoofdman
ult > ultimo = laatsten
stuyver ten gode = 1/20 gulden – toeslag voor de 'armen' en soort borg
stoop = 2,4 liter
guldens vls > gulden Vlaams
doelen > (toen) met stro opgevulde schietschijven
bogen = kruisbogen
wissen & bandtroen = (wilge)twijgen & bindmiddelen
ydele = lege
trilhout > trilpopulier ? = esp
bollebaene > baan voor bolspel = effen aangestamp-te aarde
wiedt = onkruid
eo ipso = vanzelf
incurreren = veroorzaken
toirc. > ten oire cont (gedaan) = openbaar meege-deeld

Onder de leden van de gilde waren nogal vooraanstaanden : François Louis de Brauwere werd regelmatig burgemeester, Joseph François Gommers werd tesorier van de stadswerken, Jean Baptist Rybens was hoofdman van de Retorica-gilde en onze bekend kroniekschrijver, Pieter de Cheren was kwartiermeester van de Sint-Joriswijk van de stad. Hij had een dochter Anne Marie die trouwde met de Adriaan Meyne: de stamvader van de rijke invloedrijke redersfamilie!

G. Demerre

ACTUEEL

PARADE'S END

Op vrijdag 1 maart 2013 werd in het Bommenvrij in Nieuwpoort het boek 'Parade's End' voorgesteld. Het magistrale werk van de Engelse romanschrijver

Ford Madox Ford werd voor het eerst naar het Nederlands vertaald.

Ford Madox Ford (1873-1939) werkte van 1924 tot 1928 aan *Parade's End*, een vierdelig epos over een verwoestende driehoeksverhouding tegen de achtergrond van de Eerste Wereldoorlog. Het boek was zwanger van cultuurkritiek. De vertrouwde waarden van de Engelse samenleving werden op de puinen van de Europese slagvelden voorgoed veranderd. De psychologie van de hoofdrolspelers raakt er verstrengeld in een gevaarlijk en listig spel van jaloezie, liefde, verbittering en menselijke kwetsbaarheid. Het boek is opgenomen in de *Modern Library's* lijst van de 100 beste Engelstalige romans uit de 20e eeuw.

Het boek, een uitgave van Lannoo, telt 713 (!) p. en is verkrijgbaar bij de betere boekhandel.

De presentatie van het boek was een welgemikt aperitief om de 5-delige televisiereeks van 'Parade's End' aan te kondigen. De reeks, een samenwerking tussen BBC, HBO en enkele Belgische partners, kondigt zich aan als een zorgvuldig opgebouwde dramaserie, met oog voor historische details. Hoofdrolspelers, regie en productie staan borg voor een prestigieuze opname. Vanaf 12 maart konden de Eén-kijkers de serie in 5 afleveringen volgen.

Enkele opnames vonden in de herfst van 2011 plaats op verschillende locaties in Vlaanderen: Veurne, Aalter, Vorselaar en Nieuwpoort. De opnameploegen filmde in Nieuwpoort in het Bommenvrij en in Villa Hurlebise.

Het Bommenvrij werd in de reeks omgetoverd tot een Engels militair hospitaal. Het interieur vormde het decor voor enkele zeer aangrijpende scènes. In Villa Hurlebise werden de opnames gerealiseerd in de kelder en op de eerste verdieping, waar een bovenverdieping van een hotel in Rouen werd gesuggereerd. De onderkeldering van de villa vormde dan weer het decor voor het hoofdkwartier van een Welsh bataljon aan het Vlaamse front.

De historische setting biedt ruimte aan de Stad Nieuwpoort om zich op de kaart te zetten als Vlaamse Frontstad. Binnen het overvolle aanbod van 2014 herdenkingen mag de stad zich terecht profileren als het historische decor waar de verhaallijnen van de Belgische oorlogsgeschiedenis hun oorsprong vinden.

L. Filliaert

GUSTAAF BUFFEL tentoonstelling en monografie

Van 17 tot 20 oktober 1974 werd in de Stedelijke feestzaal van de Vismijn een retrospectieve georganiseerd rond het werk van kunstschilder Gustaaf Buffel. Twee jaar na zijn dood kreeg de wat vergeten Nieuwpoortse kunstenaar een passend eerbetoon.

In het kader van de Culturele 14 daagse hadden Mevrouw Moortgat-Keukelinck en Marcel Missiaen een ruim overzicht bij elkaar gebracht. Het werk van Buffel werd geconfronteerd met het werk van 9 hedendaagse marineschilders. Een thema in spiegelbeeld. Na de tentoonstelling verdween het oeuvre van Buffel opnieuw in de stilte van de herinnering.

In het 3e nr. van jaargang 1 (juli 2009) van de Nieuwpoortse Archiefkrant werd de figuur van Gustaaf Buffel beknopt toegelicht. De slotzin van het artikel verwees reeds 'tussen de regels door' naar een blijvende hulde.

Vier jaar later is het dan zover. In de benedenzaal van de Stadshalle wordt vanaf zaterdag 29 juni tot en met zaterdag 31 augustus een verrassend

overzicht van het werk van Gustaaf Buffel aan het kunstminnende publiek voorgesteld. Dit project is een samenwerking tussen de Dienst Cultuur en de Bibliotheek naar een initiatief van Luc Filliaert.

De typische zeegezichten, duinengezichten, portretten en voorbereidende schetsen gunnen ons straks een duidelijke inblik in het rijke kunstenaarshart van Gustaaf Buffel. Schilderijen en tekeningen vormen samen met een selectie brieven en documenten een heldere en verrijkende blik op het oeuvre van de kunstenaar. Naast de ruime retrospectieve in de Stadshalle wordt ook een kleine selectie voorgesteld in de Stedelijke Bibliotheek van Nieuwpoort.

Naar aanleiding van de tentoonstelling zal ook voor het eerst een monografie verschijnen over leven en werk van Gustaaf Buffel. Bij uitgeverij Stichting Kunstboek uit Oostkamp verschijnt een rijk geïllustreerde monografie waar in woord en beeld het oeuvre van Buffel uitvoerig wordt besproken. Kunstcriticus Norbert Hostyn plaatst Buffel in de traditie van de West-Vlaamse schilderkunst, Luc Filliaert plaatst de biografische gegevens tegen de achtergrond van de vriendschap tussen Buffel en Juul Filliaert en Nicolas Van Vosselen en Evelyne De Pauw belichten de rol van Buffel in de Nieuwpoortse tekenschool. Teksten en beelden plaatsen het leven en het werk van Buffel centraal. Het historische onderzoek projecteert tevens het initiatief tegen het decor van onze stad. De geciteerde documenten – brieven en recensies, verdiepen de persoonlijkheid van Gustaaf Buffel. Het werk telt 96 p. en zal voor de Nieuwpoortse bevolking tegen een gunstprijz verkrijgbaar zijn.

Tentoonstelling en monografie brengen op een stijlvolle en waardige wijze hulde aan een kunstenaar met een groot hart voor zijn stad en zijn streek. In de benedenzaal van de Stadshalle mag die liefde straks tijdens de zomermaanden opnieuw weelderig bloeien.

L. Filliaert

KAREL LOPPENS

Deze maand, op 22 maart, is in Koksijde een boek voorgesteld over Karel Loppens. Met deze uitgave heeft de auteur Freddy Beun, eregemeentesecretaris van Koksijde, de figuur van Karel Loppens van onder het stof gehaald om hem de juiste plaats toe te kennen die hij aan onze Westkust verdient. Slechts een handvol mensen associeert deze

naam met zijn uitgebreide artikel-publicaties op het gebied van de archeologie en lokale geschiedenis. Dat hij bovendien een belangrijk onderzoeker was op het gebied van de hydrobiologie is nog meer de mist ingegaan.

Opmerkelijk is ook dat Karel Loppens de opgravingen van de Duinenabdij van dichtbij volgde, en beweerde dat hij de inplanting van de eerste abdij had gevonden.

In Koksijde heeft hij een straat die zijn naam draagt. Zijn wortels liggen eigenlijk in Nieuwpoort. Als geograaf en amateur-archeoloog door zelfstudie begon hij aan zijn zoekwerk in Nieuwpoort. Zijn "Geschiedenis van Nieuwpoort" uit 1953 kon heel lang gelden als een beknopte en betrouwbare gids. Als niet een vóór hem kon hij een landschap "lezen" zoals een wetenschapper en niet zoals een dichter. Hij reconstrueerde de ligging van de Nieuwe Yde, door de vondst van een grote hoeveelheid spelden. Ook die Nieuwe Yde had met Nieuwpoort te maken. Loppens doorprikte de mythe van de Tempelierstoren ... maar de meesten lazen zijn werk niet. Freddy Beun die ook wortels heeft in Nieuwpoort, maakte een rijk geïllustreerd werk met wel 200 zeldzame kleurenfoto's.

Colofon

Redactieadres:

Vrienden van het Patrimonium
p/a Kaai 50 – 02/04 – 8620 Nieuwpoort
Verantwoordelijke uitgever G. Demerre
Canadalaan 61 - 8620 Nieuwpoort

